

Domnica Rădulescu

TRENUL
DE
RIESTE

Traducere de OANA DURICAN

t...
TRITONIC

Domnica Rădulescu este singura scriitoare americană de origine română cu un succes fulminant. S-a născut în România, dar a fugit în SUA în 1983, după ce a absolvit facultatea de Litere, secția „Literatură și civilizație Engleză“, la Universitatea din București.

A plecat din țară în căutarea unei vieți mai bune și cu dorința de a triumfa. Începuturile departe de casă nu au fost însă ușoare. Lucra în trei locuri pentru a-și plăti taxele de studiu, apoi a urmat studiile de masterat și mai apoi și-a luat doctoratul.

Eforturile nu i-au fost însă în zadar. A fost profesoară la Universitatea din Chicago, iar în prezent este profesor universitar la una din primele 10 universități ale Americii, „Washington and Lee Virginia University“. A predat cu o bursă Fulbright la Cluj, mărturisind că este plăcut impresionată de nivelul cultural al studenților ei români și mai ales de entuziasmul pe care aceștia îl manifestă.

Pe cea care a ajutat-o mai târziu să părăsească țara a cunoscut-o când avea doar 14 ani la mare. Era o americană de origine cubaneză pe nume Zoylla Valdivieso, fugită din țara ei natală. Aceasta a ajutat-o foarte mult: s-a declarat sponsorul ei pentru a putea ajunge în S.U.A, i-a oferit bani și cazare până când s-a pus pe picioare, i-a plătit primul semestru la Universitatea Loyola din Chicago și a sprijinit-o chiar să își facă doctoratul.

Partea întâi

Luni portocalii

Am părăsit țărmul Mării Negre cu pielea aurie și sărată, cu părul încâlcit decolorat de soare, ca să iau trenul care trece de-a lungul apelor albastre violete apoi pe lângă câmpurile cu floarea soarelui din Bărăgan, și care apoi taie munții prin pădurile de rășinoase.

Am 17 ani. În fiecare vară împreună cu părinții mei las străzile fierbinți ale Bucureștiului ca să petrec două săptămâni pe plaja Mării Negre după care mai petrec două luni de vară în casa mătușii mele din Brașov, orașul de la poalele Carpaților.

În fiecare vară mă avânt spre munte tânjind după răcoare, aer curat și răsărituri strălucitoare.

De data asta am venit doar cu mama. În noaptea în care sosesc de la mare vreau să mă plimb imediat prin împrejurimi. Tanti Nina, sora mamei mele, îmi spune că ar trebui să mă odihnesc mai întâi și să nu ies afară așa, încinsă toată și transpirată. Ea îți spune mereu ce să faci pe un ton calm, timid, ca și cum n-ar vrea să te supere, nu ca maică-mea, care dă drumul la gânduri pe un ton ascuțit, obligându-te să ascuți.

Verișoarele mele mai mici, Miruna și Riri, mă roagă să mă joc cu ele. Miruna, care are aproape 10 ani și cei mai albaștri ochi pe care i-am văzut vreodată, începe să plângă și să spună că niciodată nu mă joc cu ele și că mă urăște. Riri, care are doar 5 ani și ochi negri ca mura, îmi aruncă în cap o cutie pentru jucării, din lemn. Le spun că o să mă joc mai târziu. Singurul căruia nu-i pasă ce fac este unchiul Ion, care sforăie zgomotos pe canapeaua din bucătărie, fiind prea obosit de la muncă pentru a mai ajunge până în dormitor.

Simt nevoia să-mi răcoresc trupul ars de soare în aerul proaspăt de munte și să alunec pe balustrada de marmură direct în noaptea răcoroasă înainte ca mama sau mătușa să-mi spună vreun cuvânt.

Prin iunie simt o nevoie disperată de a pleca din Bucureștiul cu trotuarele sale aglomerate și fierbinți, cu clădirile sale greoaie și cenușii și cu troleibuzele sale încet mișcătoare. Ocolul pe la Marea Neagră e ca un salt rapid într-o poveste. Imaginea mării lucind în

nuanțe de violet și verde smarald dimineța, așa cum o văd printre coloanele grecești de un alb imaculat de pe marginea plajei, mă transpune mereu în vremea lui Ovidiu, exilat cândva pe aceste țărmuri.

Îmi place să mă gândesc la mine ca la o Naiadă pășind visătoare pe nisipurile fierbinți și alunecând încet în apele pline de o dantelărie de alge și de scoici sidefate. Pe la sfârșitul celei de-a doua săptămâni, corpul mă doare din cauza soarelui și a bucureștenilor care ocupă fiecare metru pătrat de plajă cu corturile lor improvizate și cu cearșafurile lor colorate. Atunci începe să-mi fie dor de pădurea de pini și de răcoarea umbrei.

Până la urmă aici, la înălțime, mă simt ca acasă; nu într-o poveste, nu într-un loc de unde vreau să fug ci într-un loc unde trupul meu se simte împlinit și unde inima îmi pulsează constant. Niște voci de copii se aud din spatele zidurilor groase de piatră care mărginesc strada. Pe straturile aflate de-a lungul trotuarelor sunt maci sângerii și gălbenele portocalii. Chiar după colț este o piață și aud ecouri slabe ale vocilor țăranilor care-și laudă roșiile și ridichile, pepenii și cartofii de primăvară. Vara, piața este singurul loc unde mai poți cumpăra mâncare fără să stai la o coadă interminabilă. În România mâncăm mai bine vara.

O văd pe Cristina, prietena mea din copilărie. Cu cozile ei castanii prinse în jurul capului, îmi spune pe nerăsuflăte ultimele noutăți fără nicio introducere și fără să mă salute, ca și cum se aștepta să mă întâlnească pe stradă în seara asta.

— Ai auzit de Mariana? Mihai a omorât-o, spune Cristina. La sfârșitul lui aprilie au plecat amândoi, într-o excursie de trei zile. Veneau dinspre Piatra Craiului încercând să ajungă la cort înainte de lăsarea întinericului. El mergea în urma ei și, din greșeală, a dislocat un bolovan. A lovit-o în cap și a omorât-o pe loc.

Cristina plânge cu sughituri. Era prietenă bună cu Mariana, de la ea învățase să sărute și să facă dragoste, lucruri pe care ea mi le spunea mai apoi mie. Încerc să mi-o imaginez pe Mariana. O admiram. O invidiam pentru vocea ei răgușită și pentru felul în care scotea rotocoale de fum din țigară. Îmi plăcea felul ei de a se arunca, nepăsătoare, în poala prietenului ei înfoindu-și fustele țigănești. Dar cel mai bine mi-l amintesc pe prietenul ei, Mihai Simionu. Avea ochii verzi și genele lungi și cânta la chitară cântece melancolice. Noutățile Cristinei legate de accident mă îngrozesc, dar într-un fel nu-mi pare rău de Mariana.

Mihai și Mariana erau cu 4 ani mai mari decât mine și Cristina, iar noi două eram fascinate de ei și de iubirea lor. Uneori îi urmăream și îi spionam. Mă uitam la Mihai cu coada ochiului în timp ce mergea, fluierând, de mână cu Mariana. Îl văd aievea mergând dar nu mai este nimeni să-l țină de mână.

În loc să ne îndreptăm către bulevard ne întoarcem în cartierul nostru. Cristina nu vrea să fie văzută de toți, plângând. Trecem pe lângă niște case de piatră galbene, portocalii și albastre, frumos aliniate, înspre parcul de la capătul străzii și-l vedem pe Mihai mergând în cercuri în jurul băncii de lemn unde el se săruta cu Mariana și cânta până târziu în noapte. E nebărbierit și poartă niște pantaloni groși, de schi, în carouri, bocanci și o cămașă șifonată cu mâneci scurte. Când îl vede, Cristina începe din nou să plângă și îi spun să plece acasă și să mă lase singură cu el.

Mă uit la el cum fumează Carpați fără filtru, aproape ca o glumă proastă. N-am înțeles niciodată de ce asemenea țigări puturoase sunt denumite după cele mai frumoase comori naturale ale noastre. Țigările românești, amare și acre, sunt cele mai proaste din lume. Deodată, mă doare sufletul văzându-l cum fumează și se plimbă furios, rănit după pierderea suferită. Mă îndrept către el, îi țin fără jenă calea, așa că nu poate să mă evite. Trebuie să se uite la mine. Și se uită. Lasă furia deoparte și îmi zâmbește privindu-mă cruciș, cu ochii lui verzi, prin fumul de țigară. Îl întreb dacă vrea să se plimbe cu mine. Dă din cap că da.

Luna plină pare foarte aproape. El merge repede, cu capul plecat. Nu pot ține pasul. Fața încă îmi arde de la soarele Mării negre și de la noaptea de vară, de la luna plină și de la ochii lui verzi. Ard ca tăciunii aprinși. Strălucesc în întuneric.

În alimentare nu găsești nici carne și nici hârtie igienică. Făina, uleiul și zahărul sunt raționalizate. Lumea spune că-i aproape la fel de rău acum, în 1977, ca pe vremea lui Stalin. Cel mai rău e că întâlnești bărbați în haine de piele neagră, cu ochii mici, care te urmăresc la fiecare colț, la fiecare etaj al fiecărei clădiri, și ascultă orice linie telefonică. Vor să afle dacă te plângi, dacă spui bancuri, dacă vorbești cu străinii, dacă te gândești să pleci din țară și de unde faci rost de țigări Kent. Într-un fel sau altul, multă lume reușește să fugă din țară. Aproape zilnic auzi vești despre cutare și cutare care a plecat într-o excursie în Germania și nu s-a mai întors, sau care s-a dus în Iugoslavia și apoi a făcut cumva să ajungă în Italia.

— Ce norocoși, spunem noi mereu. Tipi deștepți, bravo lor!

La școală, printre orele de chimie organică și literatură comparată sau ore de filozofie occidentală, învățăm și despre planul cincinal socialist al cooperativelor agricole de producție, despre producția de unelte și tractoare și despre utopica fericire socialistă dintr-un viitor nu prea îndepărtat, unde toată lumea muncește după posibilități și primește după nevoi.

Avem impresia că ne situăm într-un fel de tranziție în care, cu excepția celor mai importanți lideri de partid și a securității, care cumpără din magazinele speciale și secrete ale partidului, nimeni nu poate să-și asigure nici măcar strictul necesar. Alimentarele sunt goale iar rafturile de oțel strălucesc de curățenie în așa fel încât poți să-ți vezi chipul alungit, reflectat de marginea metalică. Dacă ai noroc, la cele mai neașteptate ore din zi poate să vină un transport de brânză sau de aripi de pui în cartierul tău, odată cu cozile lungi care se formează instantaneu. Cei care sunt ultimii la coadă, în general par lipsiți de speranță: n-o să mai rămână nimic pe raft, știu ei, când o să le vină rândul. Vor pleca cu sacoșile goale și vor încerca să găsească și alte cozi prin oraș, unde poate vor avea norocul să fie primii la unt, sardine sau la hârtie igienică. Bancul zilei e că românii nu mai au nevoie de hârtie igienică pentru că nu au după ce s-o folosească.

În vara asta când împlinesc 17 ani, înfloresc ca femeie și nu-mi pasă de magazinele goale și de rațiile de zahăr și făină. Ochii mei albaștri strălucesc. Membrele mele lungi sunt încordate și neliniștite. Părul meu de culoarea grâului sălbatic flutură în toate direcțiile iar în trup simt un mare dor. Nu mă interesează decât ca acest bărbat care-și jelește iubirea pierdută să-și întoarcă ochii spre mine și mă vede, cu părul meu decolorat, cu fața și umerii arzând, să cânte la chitară, pentru mine, unul din cântecele lui melancolice. Doar pentru mine. Mirosul de pământ și moarte din inima lui mă înnebunește de dorință. Vreau să fiu acolo, în miezul inimii lui unde miroase a pământ reavăn. Vreau ca el să fie primul meu iubit: amar, furios, mirosind a țigări românești fără filtru și jelind după o fată moartă.

Este anul marelui cutremur iar florile roz și sângerii par să înflorească toate deodată din pământul crăpat. Lacomul, neiertătorul pământ negru! Mă întreb dacă Mariana a mai avut timp să gândească, să se îngrijeze, să se înfioare la gândul propriei ei morți. Mă întreb dacă Mihai a fost doar neatent când a dislocat bolovanul acela din vârful dealului, sau dacă o fi fost altceva și Cristina nu mi-a spus sau poate că nici ea nu știe. Știu că și alți bărbați erau îndrăgostiți de Mariana. Știu că mergeau cu toții, în gașcă, pe munte. Poate că

Mariana flirtase cu Radu, cel mai bun prieten al lui Mihai, un pic prea mult, așa cum avea uneori obiceiul. Poate că Mihai era într-o criză de gelozie. Poate că fusese o crimă pasională. Îmi amintesc de certurile lor până noaptea târziu la o margine de parc unde se adunau toți copiii din cartier. Mariana izbucnea mereu în lacrimi și fuma țigară după țigară și își înfoia fustele colorate dând să plece. Apoi Mihai o strângea cu putere și într-o clipă trecea de la furie la tandrețe și începeau să vorbească în șoaptă și să se sărute. Mă uitam fascinată la ei simțind în mine o durere delicioasă.

Cum merg alături de Mihai mă gândesc că n-a mai fost niciodată așa o lună plină și portocalie și așa un loc mirosind a reavăn în inima cuiva, unde eu să mă înscăunez că o regină nemiloasă.

— Au ras-o pe cap, spune el, avea o gaură mare la ceafă. I-au tăiat buclele ei frumoase și castanii ca să vadă gaura din ceafa ei. De ce au trebuit să facă asta?

Stinge țigara pe jos și privește în depărtare. Mai mergem un pic iar luna se mărește sub ochii noștri, portocalie, rotundă, imensă. Vreau să-l iau de mână și să-l fac să se uite la mine.

Mă împiedic în sandalele mele purtate, ieftine. Picioarele îmi sunt încă pline de nisipul și sarea adunată în sandale de pe plajă. Tălpile mă ard cu fiecare pas pe care-l fac *ca și cum ar fierbe pământul*. Mă sprijin de el făcându-l să se oprească. Degetele lui îmi ard pielea brațului.

— Hai să bem ceva, îmi spun. Azi e 15 august, Sf. Maria Mare. E ziua mea de nume.

— Credeam că ești păgână, spune el.

— Sunt. Doar că-mi place să beau de ziua sfintei mele. Îmi sărbătoresc numele.

— Te cheamă Maria? Mătușa ta, Nina, îți zice mereu Mona.

— Mătușa mea Matilda, sora lui taică-meu, s-a rugat la Sf. Fecioară în timpul nașterii mele, așa că a trebuit să fiu botezată și cu numele ei, pentru protecție. Mona Maria.

— Mona Maria.

Zâmbește și spune că i se pare amuzantă aliterația. Spune că seamănă cu numele unei stele de cinema.

Trecem pe lângă blocul mătușii mele. O aud pe mama strigându-mă de pe balcon, spunând că e târziu și că trebuie să intru în casă. Îi spun să mă lase în pace că sunt destul de mare să stau pe-afară cât vreau. Continuăm să mergem.

Mihai spune că este un magazin cu băuturi lângă gară. Mergem mai multă vreme fără să vorbim. Vedem dâra de fum a unui tren plecând din gară și doi tineri sărutându-se la colțul străzii. Îi invidiez pe toți îndrăgostiții, vii sau morți. Mi-e sete și sunt amețită și mă îndrăgostesc cu fiecare pas pe care-l fac la brațul lui Mihai, privindu-i profilul, genele lungi și dese și ochii verzi, triști. În noaptea asta, de ziua numelui meu, nu-mi pasă de rațiile de zahăr și făină, din moment ce magazinul are țuică, și mereu are.

Cumpărăm țuică ieftină și ne întoarcem în cartierul nostru. Dar când suntem pe punctul de a traversa strada, către blocul mătușii mele, îl iau pe Mihai de mână și îl împing pe o stradă laterală. Întinericul miroase a regina nopții, floarea mea preferată. Bem din aceeași sticlă acolo, în mijlocul drumului, ca să sărbătoresc ziua numelui meu.

Râd atât de tare că mă podidesc lacrimile. Luna se multiplică. E minunat să ai așa o mulțime de luni deasupra capului, și să simți parfumul de regina nopții și să te ții de mână cu acest bărbat trist care deja se gândește să mă sărute. *Sunt vie*. Sunt aici, râzând în fața lui, arzând bronzată și privind mai multe luni pe cer. Mă așez pe iarba de pe marginea trotuarului sub șirul de plopi, alături de gardul de fier care separă strada de parcul din fața blocului mătușii mele. Vecina de dedesubt trece pe lângă mine cu o sacoșă de cartofi în mână. Scutură din cap și bombăne ceva despre „fetele de la oraș“.

Mihai stă lângă mine și privim cerul și lunile în halouri portocalii. Timpul se oprește în loc. Timpul se oprește exact ca atunci când Dr. Faustus îi cere diavolului să oprească în loc clipa, pentru că-i atât de frumoasă.

Tocmai am citit *Dr. Faustus* la ora de literatură comparată. Urmez cursurile unui liceu de filologie în București. Citim toate cărțile din lume. Am prieteni care merg la Liceul englez, sau la cel Francez sau Italian. Tatăl meu și prietenii lui poeți și artiști cred că este un fel de breșă în sistem. Probabil că partidul a sărit peste amenințarea orelor de literatură comparată, fiind prea ocupat să distrugă orice altceva.

Nu-mi place *Dr. Faustus* dar îmi place replica: „O, Doamne, fă această clipă să stea, că-i atât de frumoasă!“ De ce să scrii sute de pagini plicticoase despre diavol și toată acea târguială a sufletului, când autorul putea să lase doar această frază simplă?

Această clipă, acum, în vara asta românească, într-un orașel din Carpați. Vreau să dureze veșnic, cât trăiesc eu pe pământ. Acolo, în